

Vraag: Wat zijn gecertificeerde riggers?

Aan ons bedrijf wordt wel eens gevraagd om gecertificeerde riggers. Maar waar haal je dat certificaat? En is het overal geldig...?

Antwoord:

Die vraag komt vaker voor, en is nu typisch een geval van *Europees-Babelonische Wetgeving*. Twintig jaar geleden was er al zoiets aan de hand als je in Australië rigging-werk wilde doen, want daar had je het lokale *rigging certificate* nodig, een situatie die nog niet veranderd is.ⁱ Dus nieuw is het fenomeen van *gecertificeerde riggers* niet, en voor beide woorden is enige verdere uitleg wel op zijn plaats. Laten we eerst eens kijken naar *de Wet* en het begrip "Certificaat".

De Arbeidsmiddelen Richtlijn geldt in heel Europa.

In de Nederlandse ArboWet is een gedeelte overgenomen uit de EU Arbeidsmiddelen Richtlijn, dat gaat over opleidingen die behoren bij het vak. Maar alle EU-Lidstaten baseren hun wetteksten op dezelfde **Europese Richtlijnen over Arbeidsveiligheid**.ⁱⁱ Alleen hebben die wetten in elke Lidstaat hun eigen naamgeving, en mag elk land zelf toezien op naleving en handhaving. In ons land geldt de Arbo-Wet. De voor normale mensen leesbare uitleg daarvan is *Arbo-Informatieblad AI-17*. Die gaat over hijsen en heffen: middelen, methodes, opleidingen, keuringen enzovoort.

"Het Certificaat"

Dan het begrip *certificaat*. Want dat betekent zoveel als *attest, diploma, verklaring, getuigschrift, of bewijs*.ⁱⁱⁱ Probleem met het woord **certificaat** is dat het niet in de Nederlandse wetgeving is beschreven of gedefinieerd, of op een andere manier duidelijk gemaakt. Want in in de hijssector stond in vroeger tijden het door de Nederlandse staat uitgegeven *goedkeurings-verklaring-document-met-het-logo-van-de-Koningin*, bekend als *het certificaat*. In de jaren 90 van de vorige eeuw is dat simpelweg vervangen door de *CE IIA-verklaring*, en die gaat ook nog steeds over een *tastbaar product*, maar niet over een dienst (handeling), een bedrijf of een persoon.

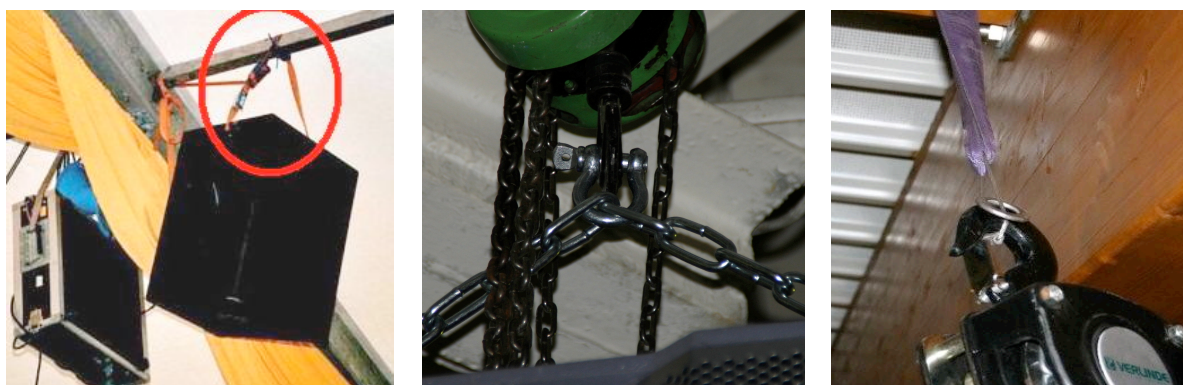
Maar aan de andere kant worden er vanuit de wet- en regelgeving wel allerlei eisen gesteld aan **certificerende instellingen**. Daarmee werden in eerste instantie de organisaties bedoeld die binnen het kader van de *Wet Gevaarlijke Werktuigen* moeten zorgen voor onafhankelijke

keuringen, de zogenoemde aangemelde instellingen (*Notified Bodies*). Maar die keuringen zijn alleen verplicht bij een beperkte groep van machines, omdat de eis van de Machine Richtlijn is dat een werktuig zo moet zijn ontworpen en afgeleverd dat het veilig gebruikt kan worden. Er blijven maar enkele gevaarlijke over.

Deel 2: Opleiding, aard en inhoud bepaald door branche

Die lijst van *gevaarlijke werktuigen* is opgesomd in de Machine Richtlijn, bijlage IV. In ons land vallen ze onder het gelijknamige *Warenwetbesluit*. De hijs-/hefwerktuigen die in onze sector worden gebruikt staan echter niet in die lijst en hoeven dus door de molen van zo'n specifieke certificering. Sterker nog, enkele ervan zijn zelfs van de machine Richtlijn uitgezonderd, maar dat wil nog niet zeggen dat ze geen machines zouden zijn, of geen gevaar zouden kunnen opleveren.

Wat betreft hijsen zijn er in Nederland maar drie soorten hijswerktuigen waarvoor een *bewijs van vakbekwaamheid wettelijk is geregeld*. Dat zijn torenkranen, mobiele kranen en hei-installaties, met een lastmoment van 10 tonmeter of meer. ^{iv} Dat noemen we in Nederland dan het **hijsbewijs**.

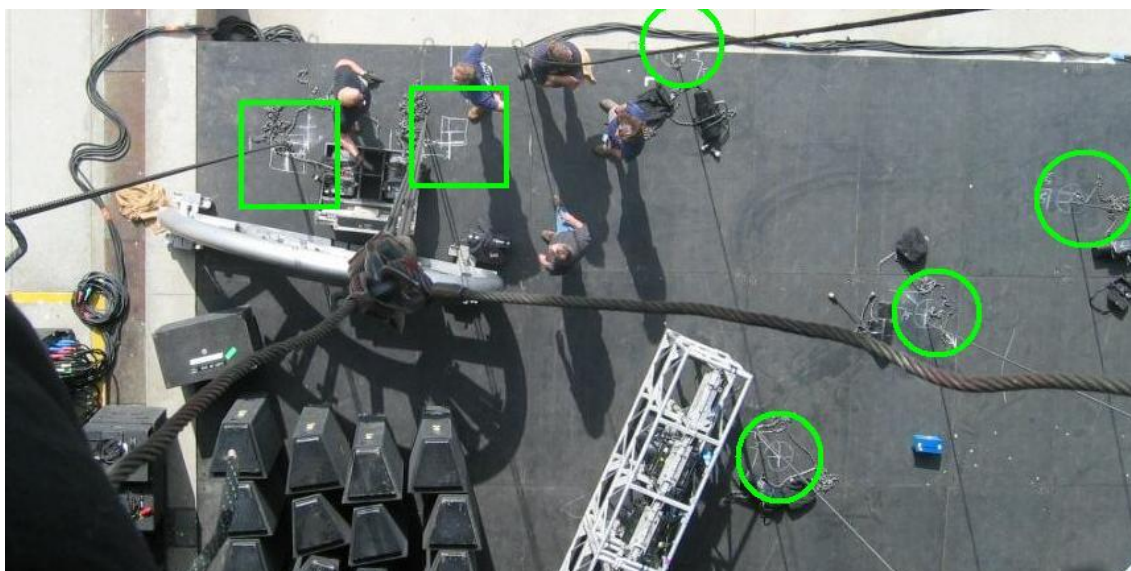

Zo moet het allemaal niet. Dat zou in de leerstof moeten zitten.

De opleiding verplicht

Als werktuigen niet onder de specifieke groep van gevaarlijke werktuigen volgens bijlage IV vallen, of behoren tot de drie groepen kranen, wil dat nog niet zeggen dat het daar-mee in onze sector uitgevoerde werk geen gevaren zouden kunnen opleveren. In de Arbo-wetgeving is bepaald dat er dan in ons geval ook wel degelijk een training, opleiding of instructie nodig is. Want in de al eerder genoemde Arbowet staat in Artikel 8, net als in de Europese Arbeidsmiddelen Richtlijn, dat *'de werkgever ervoor zorgt dat de werknemers doeltreffend zijn opgeleid (...)*' Dit met als doel dat zij hun werkzaamheden, met de aan hen ter beschikking staande werktuigen veilig kunnen uitvoeren. De werknemer moet kennis hebben van de gevaren en risico's die samen hangen met gebruik van die

werktuigen, en zal deze moeten voorkomen of reduceren. Die opleiding dient zoveel mogelijk gericht te zijn op de specifieke risico's van bedrijf of bedrijfstak. Naast de algemeen geldende regels en normen spelen de gebruiksaanwijzingen van de arbeidsmiddelen zelf daarbij een belangrijke rol, waarmee wordt tegemoet gekomen aan de eisen uit de Arbowet.^v Inhoudelijk is er over die opleidingen of trainingen ook helemaal niets in Wet of Besluit geregeld, qua onderwerpen, niveau's, methodes enzovoort.

*Punten uitzetten en ophangen voor \boxplus geluid en \oplus licht?
Leren in een opleiding...*

Deel 3: Organiseren van de sector en het toezicht

De overheid is wel toezichthouder op de veiligheid, maar laat het aan elke maatschappelijke sector over, om die veiligheidssituatie te analyseren en de voorwaarden ervoor te bepalen. Daarbij moet elke sector voor de op haar werk gerichte opleiding zelf vaststellen:

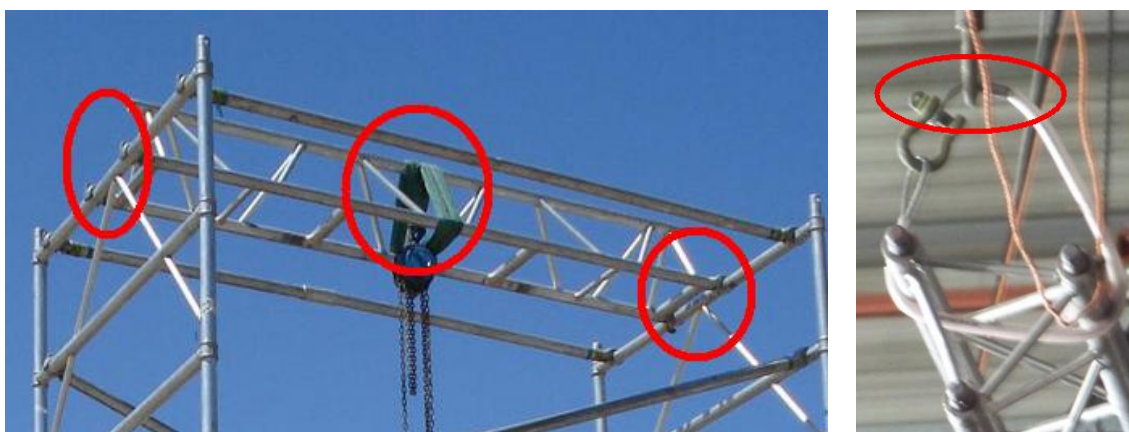
- welke stof er moet worden behandeld, en hoe diepgaand dat moet gebeuren
- hoe en wat er op theorie en praktijk moet worden getoetst of geëxamineerd
- hoe de (deel-) certificatie plaats zal vinden, en hoe die papieren eruit moet zien.

En daar komt de aap uit de mouw van deze sector.^{vi} Die is ondanks de vele overeenkomsten in de toegepaste (hij)s)techniek nog uiterst gefragmenteerd in erg veel deel-organisaties die allemaal een eigen hokje beheren, maar heel moeilijk tot een bredere organisatievorm zijn te overtuigen. *Verdeel-en-heers* is een principe dat door de AI goed op op de

evenementen-sector is toe te passen, maar dat hoeft ze niet te doen want de verdeeldheid wordt daar uit zichzelf in stand gehouden.^{vii}

Dat is wel een probleem voor de hijsopleidingen en de ermee samenhangende personen certificering wat betreft het bedienen van de hijsinstallaties ^{viii}. Bij de werkgroep rigging (officieel: "Evenementen - Constructieve aspecten") van het NEN heeft in 2009 deze taak opgepakt toen de chaos bijna compleet was.^{ix}

De betekenis van het begrip certificaat is hiermee wel wat gerelativeerd. Dat soort van papieren verklaringen zijn vooral nodig voor mensen die op een positie zitten om te moeten oordelen over zaken waarvan ze de kennis of ervaring totaal missen.^x En daar zal de sector dan op een objectieve manier in moeten voorzien. Omdat er helemaal niets was op dit gebied zijn over de hele wereld pionierende riggers ooit zelf maar begonnen om voor opleidingen te zorgen. Inmiddels is er in de VS, Groot Brittannië en Duitsland al sprake van een sectorgerichte rigging-certificering.

Zo moet het niet en dat moet dus ook zeker in de leerstof zitten.

Deel 4: wat voor certificaten zijn er in Europa?

Om ons heen

In Duitsland ligt de nadruk vooral op het opleiden, het bijbrengen van de kennis. In de VS en Groot Brittannië ligt de nadruk vooral op het toetsen van kennis, het certificeren. Hoe die benodigde kennis verkregen is wordt als minder belangrijk beschouwd. Vaak gebeurt dat door instructies en uitleg binnen het eigen bedrijf, of in-house georganiseerde cursussen. Maar de kennis kan ook door zelfstudie en werkervaring worden opgedaan. De eerste cursussen vonden allemaal op die manier hun oorsprong. Van intern, binnen de firma, werden ze later op verzoek ook extern bij derden gegeven. En uiteindelijk werden het met enige

regelmaat terugkerende zelf georganiseerde cursussen.^{xi} Vrijwel allemaal door riggers, die heel goed wisten hoe de praktijk, de theorie en de Wet- en regelgeving hierover in elkaar stak of juist ontbrak, en het belangrijk vonden dat anderen dat ook wisten. Zonder eerst een branche-vertegenwoordiging te raadplegen, want die was er simpelweg (nog) niet, of ontkende dat er in de entertainment sector^{xii} sprake was van hijswerkzaamheden.

En in eigen land...?

In Nederland kwam er in 1997 voor het eerst 'de afkondiging' van de AI-Beleidsregel 5.2, waarbij een *opleiding trekkenwand* verplicht werd gesteld voor bedieners van de nieuw te bouwen *gemechaniseerde trekkenwanden*. Dat mondde in 2001 uit in de *Eindtermen BMT*, die *heel hoogdravend en politiek correct* waren geformuleerd, maar geen enkel verband hadden met de realiteit van de werkvloer. Snel bleek ook dat de inhoud van de BMT-cursus bij de AHK niet eens inging op het onderwerp: de begrippen *bedienen* en *trekkenwand* kwamen zelfs in de hele cursusmap niet voor. De slechte respons daarop was dus niet verbazend. Tussen 2001 en 2009 werd het een steeds groter rommeltje rond die *BMT-certificering*.^{xiii} De Beleidsregel waarop de Norm 2 zich beroept is en wàs niets meer dan *een norm* waarin de Arbeidsinspectie haar visie op de Wetgeving interpreteert. Maar de rechtsgrond daarvoor valt volledig weg als de Beleidsregels worden afgeschaft.^{xiv}

Deel 5: Kennis moet – en het bewijs doet je goed.

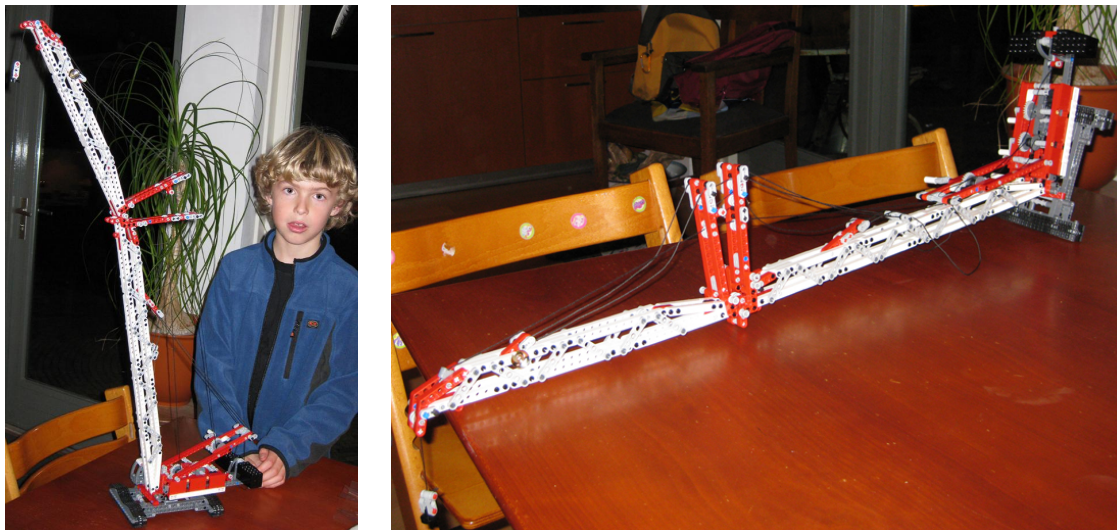
Samenvattend:

de werkgever moet zijn *personeel* zo adequaat mogelijk voor het werk opleiden. En de overheid wil dat daarvan een schriftelijk bewijs beschikbaar is: *het certificaat*. Maar net als bij heftrucks of hoogwerkers vult de overheid dat verder niet in. En zonder heldere sectorafspraken over de inhoudelijke kant, kan iedereen zo'n opleiding geven.^{xv} Daarnaast gaat de Arbo-Wet ook niet over *andere arbeidsverhoudingen* dan die van *werkgever-werknemer*. Pas sinds 2009 is de ZZP-er ook in beeld van de politiek, terwijl dat al wel een door de belastingdienst onderkende groep in de samenleving is. Maar elke firma die rigging doet en/of riggers verhuurt zal wel degelijk een bewijs van opleiding voor dat soort werkzaamheden moeten kunnen overleggen. En het woord *certificaat* is de meest gebruikte term voor dat bewijs.

Certificaten voor rigging opleidingen worden steeds vaker gevraagd en er zijn ook steeds meer opleidingen die deze kennis overdragen. Hoewel ze onderling nogal verschillen qua inhoud, omvang, cursusduur en toetsingsvorm hebben al deze opleidingen wel een min of meer branchebrede erkenning verworven.^{xvi} Het is evenwel totaal onduidelijk hoe de sectoren zelf en de inspectiediensten in de lidstaten omgaan met

het erkennen van al deze verschillende certificaten, die zich allemaal op dezelfde grondslagen beroepen.

De grensoverschrijdende erkenning van de rijbewijzen is inmiddels wel redelijk goed geregeld. Maar voor een even internationale bedrijfstak als de evenementen sector zal dat waarschijnlijk nog wel even duren, en hier is het zelfs binnenlands nog onduidelijk.

Als je links jong goed hebt geleerd – kun je later de situatie rechts misschien voorkomen.

Deel 6: Certificaten Entertainment Hijstechnicus

Verenigde Staten en Canada

ETCP (USA, sinds 2005)

2 theorie - examens: Arena en Theater

ca. 20 erkende opleidingen binnen de USA - te vinden op de ETCP site:
http://etcp.esta.org/cert_recognized/trainers/rigging.htm

Rig Star Rigging (USA, sinds 1998)

2 cursussen / workshops van 6 resp. 2 dagen: Arena + Theater,
Inspecteren.

www.rigstar.com

Duitsland

VPLT - Deutsche Event Akademie - DEA (sinds 2000)

6 certificaten 2, 3 en 5 daagse: Basis 1 & 2, Arena, Aanslaan, Truss,
Hoogtewerk

www.deutsche-event-akademie.de/KA07.html

Europäische Medien- und Event Akademie (sinds 2004?)

1 certificaat - 2 daagse cursus: -Basis Entertainment ("Veranstaltung")
<http://www.event-akademie.de>

DTGH / Thüringer Event Akademie - TEA (sinds 2004)

6 certificaten: 2 en 5 daagsen: -Basis 1 & 2, -Arena, -Aanslaan, -Truss, -
Hoogtewerk
http://www.dthg.de/upload/service/termine/1203523434_0.pdf

DTGH / Media Akademie (v/h Siemens Media Akademie – sinds 1998)

1 certificaat: 5 x 5 daagse: Sachkundiger für Veranstaltungs-Rigging
<http://www.media-academy.de/index.php?id=180>

Verenigd Koninkrijk

National Rigging Certificate (GB, sinds 2008)

2 certificate assessments = - Arena Level 2 en – Arena Level 3
opleiders oa. *SWL, Total Solutions, Unusual, LTM.*

Nederland

Rhino Rigs (sinds 1992 + *) xvii

6 cursussen + certificaten: - Basis (5dgn), Arena (2dgn), Truss (2dgn),
Theater (1dg), Inspectie (1dg), Wetgeving en Documentatie (1dg)

* vanaf 2005 in samenwerking met **LGO** in België: - Basis, - Arena. Met
Prolyte (in oa. Dubai, Kroatie, Portugal, Rusland, Spanje, Zuid-Afrika,): -
Basis

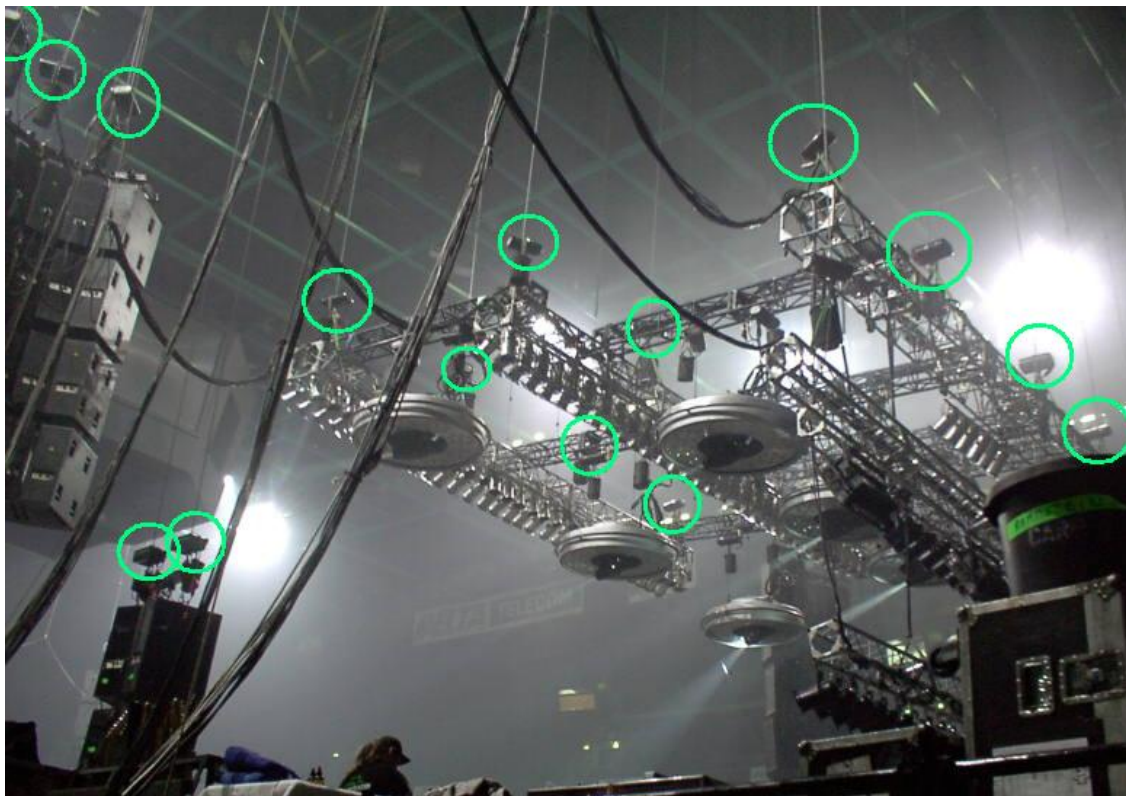
Opleidingen volgens Eindtermen Bedieningsman Mechanische Trekkenwand (BMT)

IAB (sinds 2004)

2 cursussen: - VBT-A en - VBT-B ("BMT" samen eerst in 22, nu in nog
maar 12 dagen)

Grafisch Lyceum Rotterdam (sinds 2010 ?)

1 cursus +certificaat: - BMT (in 5 dagen)

Hijsen van één last met meerdere kranen. Dat moet zeker in de leerstof ... want in de entertainment sector is dat juist heel normaal.

En aan die constructie hangend aan die vele 'kranen', hangen soms nog weer andere 'kranen' met weer een reeks van 'secundaire' lasten.

Maar een ongeluk als dit is, ook in de entertainment sector, niet normaal – en is zeker door een goede RIE te vermijden.

ⁱ En had je dat niet, dan moest je een local rigger inhuren, die namens jou moest zorg dragen dat jouw werk gelegitimeerd werd, tenzij jij er zelf in zijn ogen een potje van had gemaakt. Dan zou hij het werk (over) moeten doen, en dus meer geld moeten rekenen.

ⁱⁱ 2001/45/EG (vervangt 89/655/EEG);

ⁱⁱⁱ Van deelname, - goedkeuring, - voltooiing, - aanwezigheid, - onvermogen, - goed gedrag enz.

^{iv} Hierin zit dus een gewicht en een afstand component = kracht x arm. Dus bijvoorbeeld 2 ton hijsen met een vlucht (arm) van 5m, of 10 ton op een afstand van 1m. Of om meer in onze referenties te praten 1 ton aan het uiteinde van een horizontale truss van 10m.... En dat zoiets nogal tricky kan zijn snapt dan iedereen wel.

^v De Arboret refereert – in aansluiting op de Arbeidsmiddelen Richtlijnen - vooral aan de verhouding werkgever–werknemer, en is een stuk onduidelijker over andere soorten van arbeidsverhoudingen, die juist bij ons veel voorkomen.

^{vi} In Nederland en België nog meer dan in de Angelsaksische landen zoals USA, Australië, Groot Brittannië en Canada. Daar staan de deelsectoren binnen de 'entertainment' veel minder ver van elkaar af. Ook in Frankrijk is de scheiding in de (technische) culturen van theater, televisie, evenementen ('spectacles') en beurzen minder diep geworteld.

^{vii} De Vereniging van Podium Technologie heeft alleen in de naam een bredere optiek, maar in de praktijk is deze club toch vooral gefocussed op de techniek van het theater. Een betere insteek komt vanuit de VVEM, die juist van buiten het theater zijn oorsprong heeft maar die sector als één van de vele binnensluit. En een club als de ARGH komt in alle sectoren van de evenemententechniek, en probeert die ook allemaal – qua hijsen en heffen - bij elkaar te brengen, al ligt de nadruk wel op de verplaatsbare / tijdelijke hijsinstallaties.

^{viii} Illustratief hiervoor is de chaos die over de BMT-opleidingen in het theater is gecreëerd. De directies verzinnen iets voor het personeel, zonder dat personeel zelf ook maar één keer te raadplegen. En dat is dan alleen nog voor het hokje trekkenwandbediening, waarvoor mens zelfs niet de moeite heeft gedaan om eerst het begrip trekkenwand te definiëren.

^{ix} In september 2008 werd er op een symposium over evenementen-hijstechniek door de directie van de VPT toegezegd dat zij de taak op zich zou nemen om alle bestaande initiatieven wat betreft de kritiek cq ontwikkeling van opleidingen (trekkenwand-) hijstechniek bij elkaar te brengen. In plaats daarvan werd er – na maanden van stilte – plots weer één van de bestaande initiatieven met een beperkte doel tot 'centraal overleg' uitgeroepen. Die werkgroep bleek ondanks, of dankzij, de steun van de VPT echter niet levensvatbaar en werd binnen een jaar alweer opgeheven. En een ander, breder dan de trekkenwand-initiatief werd vanuit de VPT nooit ondernomen.

^x Een typisch geval van bureaucratische handicaps dus, maar dat is een trieste tendens in de hele samenleving, vooral op aangeven van de politiek – die feitelijk nergens verstand van heeft behalve van koehandel en baantjes jagen.

^{xi} In de VS was, de onlangs overleden, Harry 'Scary' Donovan een van de eersten die hiermee in de arena rigging begon, later gevolgd door oa. Rocky Paulson, Steve Kendall en Bill Sapsis, terwijl Jay Glerum zich vooral met de theater-rigging bezig hield. In Engeland waren Mark Armstrong, Ozzy Marsh en Chris Higgs bij de eersten die deze draad oppakten. In Nederland was ondergetekende een pionier op dit gebied.

^{xii} Dat is in de theatersector in Nederland tot zeker halverwege de jaren '90 het geval geweest. En in de Arena-rigging werd ook lang het standpunt aangehangen dat er voor rigging geen normen waren omdat alles op zijn kop gebeurde.

^{xiii} Daarmee had de theatersector zich flink in de eigen voet geschoten. Want de Arbeidsinspectie was een BMT-certificaat wel als controlepunt in de theaters gaan handhaven. Toen er in 2004 alternatieven voor die AHK-BMT kwamen, was het daar ook snel mee afgelopen. Krampachtige pogingen van de Arbopodium bureaucratie om die door anderen (IAB, Blom, RhinoRigs) aangeboden cursussen af te houden onder het mom van niet te zijn gecertificeerd, liepen stuk op de vasthoudendheid van de ontwikkelaars van de VBT cursussen.

- Een overzichtsartikel over de geschiedenis van hijsopleidingen in de NL-entertainment mocht ook niet gepubliceerd worden in Zichtlijnen. Want al die toestanden rond de BMT zou mogelijk de schimmige belangenverstremming binnen de Arbopodium-AHK-VPT-kring aantonen. En dat was in het aan de VPT gelieerde blad natuurlijk onwenselijk. De berichtgeving daarin over opleidingen enz. is gebaseerd op een hoop onkunde en een *flink gekleurde versie van de werkelijkheid* zeker rond Norm2, de BMT en later de CWA 25 werkgroep.

- Voor de BMT werden in de eerste jaren 20-30 dagen noodzakelijk geacht om alle stof in de Eindtermen te behandelen en een stempel te krijgen van het Kenniscentrum-GOC (certificerende instelling voor de grafische opleidingen). Nu zegt datzelfde K-GOC dat een BMT-opleiding ook afgestempeld kan worden als dat in 5 dagen gebeurt. Of het eerste BMT-papier was veel te zwaar – of het laatste is veel te licht, maar het past wel allemaal binnen de eindtermen?

- Voor de inhoudelijke en kwalitatieve kant ervan wijst K-GOC de verantwoordelijk af. Die ligt geheel bij de opleiders. Waarom dan nog een stempel gekocht bij de beheerders van de drukpersen, die geen idee hebben wat een trekkenwand eigenlijk is, en hoe en onder welke omstandigheden die gebruikt wordt. Maar door bij K-GOC een stempel (certificaat) *te kopen*, kunnen de opleiders hun trainingen beter verkopen, waardoor de cursisten (gecertificeerd) zich weer beter hopen te verkopen, of de theater-directies zo een boete weten te ontlopen. De vicieuze cirkel van papierenhandel, die op geen enkele manier echt bijdraagt tot de veiligheid waar het in eerste instantie om te doen was.

^{xiv} Dit zou geschieden in verband met het terugbrengen van de administratieve regeldruk, maar de berichten over deze beslissing door Minister Donner wisselden elkaar in de 2^e helft van 2009 met enige regelmaat af, omdat dit werd afhankelijk gemaakt van of de sector zelf al een goedgekeurde Arbocatalogus had. Eind 2009 was er wel een *deelcatalogus* in de evenementensector, maar volledige goedkeuring was er nog niet. En zeker kwa hijsen en heffen leunt de tekst nog zwaar op meer dan 10 jaar oude documenten, en was de stand van de erin aangehaalde techniek ofwel verouderd ofwel zeer onvolledig. De Arbocatalogus legt al wel een basis om ook de Eindtermen BMT te gaan vervangen zodra de NEN werkgroep een nieuw en veel bredere competentie-grondslag voor hijswerkzaamheden heeft opgesteld.

^{xv} Zo is er een auto-rijkschool die een graantje van deze opleidingsmarkten meepikt en zelf een heftruckje en een hoogwerkerje (op een aanhanger) heeft. Het CBS stelt wel bekwaamheidseisen aan het rijbewijs, maar voor die andere dingen is het puur volgens het inzicht van de instructeur. Er worden heftruck diploma's gegeven na 20 minuten instructie en ook na 4 dagen theorie en praktijk gevolgd door een examen. Voor de AI maakt het geen verschil, want die willen alleen het papiertje zien.

^{xvi} Het reguliere Middelbare Beroeps Onderwijs geeft allerlei vormen van audiovisueel, podium- en media-technisch onderwijs, waarbij rigging / hijstechniek een ondergeschoven (of onderbelicht) aspect was.

^{xvii} in 2004 medeontwikkelaar van de opleidingen VBT-A en VBT-B-oude stijl bij IAB, en deelnemer in de ETCP rigging certificatie opzet in de Verenigde Staten. Sinds 2008 lid hijscompetentie werkgroep van NEN.

En deze technicus heeft zijn rigging certificaat gehaald op de Agri-techno Academie!